

SAŽETAK PRESUDE

LHERMITTE PROTIV BELGIJE OD 29. STUDENOG 2016. GODINE ZAHTJEV BR. 34238/09

Podnositeljica je mogla razumjeti obrazloženje osuđujuće presude

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva se 1990. godine udala za B.M., koji je živio s dr. M.S., čovjekom petnaest godina starijim od njega, koji ga je primio kod sebe nakon što je B.M. došao iz Maroka 1983. godine i pružio mu dom te plaćao njegov studij. Podnositeljica i B.M. imali su petero djece. Nakon rođenja prvog djeteta, 1992. godine podnositeljica je počela patiti od depresije i napustila je posao učiteljice francuskog jezika i povijesti. Dr. M.S. proglasio ju je nesposobnom za rad zbog depresije i astenije.

Podnositeljica, B.M. i dr. M.S. živjeli su u kući koju je plaćao dr. M.S., za kojeg je B.M. radio honorarno kao administrativni pomoćnik. Na preporuku dr. M.S., koji je bio njezin liječnik opće prakse, podnositeljica je posjetila psihijatra, D.V., koji joj je pripisao antidepresive, tablete za spavanje i lijek protiv tjeskobe.

Dana 27. veljače 2007., podnositeljica je dostavila pismo ordinaciji dr. D.V., a sljedećeg dana ostavila je posljednje pismo, zajedno s vrećicom nakita, u poštanskom sandučiću svog prijatelja i osobe od povjerenja. Zatim je, koristeći dva noža koja je ukrala iz robne kuće, ubila svoje petero djece jedno po jedno, nakon čega je pokušala počinuti samoubojstvo. Nakon pokušaja samoubojstva nazvala je hitnu službu kako bi rekla da je ubila svojih petero djece i prijavila pokušaj samoubojstva. Kada su policija, osoblje hitne pomoći i medicinske službe stigli na mjesto događaja, pronašli su tijela petero djece, te ozlijeđenu podnositeljicu.

Tijekom prvog policijskog ispitivanja, podnositeljica je objasnila da je postupila u naletu očaja zbog ovisnosti njezine obitelji o dr. M.S.

Sudac istrage naložio je izradu nekoliko psiholoških izvješća. Dva su psihologa ispitala podnositeljicu i dostavila svoja izvješća 30. listopada i 8. studenoga 2007. godine. Sudac je također naložio provođenje psihijatrijskog vještačenja, imenujući vijeće od tri psihijatra, koji su pregledali podnositeljicu i sastavili izvješće 30. listopada 2007. godine.

U optužnici koju je sastavio glavni državni odvjetnik bio je naveden točan slijed događaja, radnje koje su provedene i dokazi pribavljeni tijekom istrage, sudsko- medicinska izvješća, ali i podaci o osobnom i obiteljskom životu podnositeljice, te motivi i razlozi koji su izazvali njezine postupke, posebice u svjetlu stručne procjene njezinog psihološkog i duševnog stanja. Suđenje je održano pred porotnim sudom. Tijekom suđenja, dr. D.V. je prvi put spomenuo postojanje dvaju pisama koja je podnositeljica naslovila na njega. S obzirom na taj novi dokaz, predsjednik vijeća je naložio trojici psihijataru koji su već bili uključeni u fazu istrage da sastave još jedno izvješće. U svojem su izvješću vještaci jednoglasno zaključili da je podnositeljica u vrijeme događaja patila od teškog duševnog poremećaja zbog čega nije bila u stanju kontrolirati svoje postupke.

Nakon što su saslušani tužiteljstvo i obrana, porota je pozvana odgovoriti na pet pitanja koja je postavio predsjednik raspravnog vijeća. Članovi porote odgovorili su sa „da” na prva dva

pitanja koja se odnose na krivnju podnositeljice u pogledu optužbi za namjerno ubojstvo s predumišljajem, i sa „ne” na posljednje pitanje koje se odnosi na njezino trenutačno duševno stanje. Porotni sud, sastavljen od tri suca i porote, je zatim vijećao te je 19. prosinca 2008. godine donio presudu kojom je potvrdio odluku porote kojom se okrivljenica proglašava krivom te obrazložio razloge za određivanje kazne doživotnog zatvora. Ona je 8. siječnja 2009. godine podnijela reviziju, ali ju je Kasacijski sud odbio.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. stavak 1. (pravo na pošteno suđenje), podnositeljica zahtjeva prigovorila je da presuda kojom je proglašena krivom i osuđena nije bilo dostatno obrazložena.

Zahtjev je podnesen Europskom sudu za ljudska prava 5. lipnja 2009. godine. Vijeće je 26. svibnja 2015. godine donijelo presudu u kojoj je utvrdilo, sa četiri glasa prema tri, da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije. Podnositeljica zahtjeva je 28. srpnja 2015. godine zatražila da se predmet iznese Velikom vijeću na razmatranje.

ODLUKA SUDA

Sud je morao utvrditi je li podnositeljica bila u stanju razumjeti razloge zbog kojih je porota utvrdila njezinu odgovornost za vlastite postupke u vrijeme počinjenja djela, unatoč suglasnim nalazima psihijatrijskih vještaka koji su tvrdili suprotno.

Sud je uočio da je na početku suđenja optužnica bila pročitana u cijelosti. Postupak protiv okrivljenice potom je proveden sukladno načelu kontradiktornosti, svaki dokaz je bio ispitan, a podnositeljica je uz pomoć odvjetnika imala priliku pozvati svjedoke i očitovati se na iznesene iskaze. Pitanja koja je predsjednik vijeća postavio dvanaestorici članova porote na kraju desetodnevne rasprave bila su pročitana i stranke su ih dobile u pisanom obliku.

Sud je, kao prvo, primijetio da odvjetnik podnositeljice nije istaknuo nikakav prigovor kada je saznao koja će pitanja poroti postaviti predsjednik Porotnog suda. Drugo, Sud je uočio da je, budući da se prvo pitanje odnosilo na krivnju podnositeljice, pozitivan odgovor podrazumijevao da je porota smatrala kako je ona odgovorna za svoje postupke u vrijeme predmetnog događaja. Podnositeljica stoga nije mogla tvrditi da nije mogla shvatiti stajalište porote o tom pitanju.

Sud je svjestan da porota nije iznijela nikakvo obrazloženje u tom smislu. Međutim, ponovio je da se ispunjavanje zahtjeva poštenog suđenja mora procijeniti na temelju postupka kao cjeline ispitujući da li je, u svjetlu svih okolnosti predmeta, postupak koji je vođen omogućio okrivljenici da shvati zašto je proglašena krivom.

Sud je uočio da je još od preliminarne faze istraga bila usredotočena na osobnu povijest, karakter i psihičko stanje podnositeljice u vrijeme ubojstva. Proveden je kontradiktorni postupak u kojem su sudjelovali okrivljenica i njezin odvjetnik. Pojava novih dokaza, odnosno dva pisma koja je obznanio dr. D.V., navela je predsjednika porotnog suda da naloži dodatno psihijatrijsko vještačenje. Psihijatrijski vještaci tada su promijenili svoje mišljenje i iznijeli svoje nove nalaze. Pitanje kaznene odgovornosti tuženice stoga je bilo središnji fokus sudske rasprave.

Osim toga, Sud je primijetio da je presuda o kazni sadržavala obrazloženje koje je moglo pomoći podnositeljici da shvati zašto ju je porota proglasila ubojivom. Dakle, primjećujući psihičke probleme okrivljenice i moguće čimbenike koji su je naveli da učini to što je učinila, sud je izričito spomenuo i njezinu odlučnost da počini ubojstva i hladnokrvni način na koji ih je izvršila. Kasacijski sud je nadalje naglasio da su hladnokrvni način i odlučnost podnositeljice da počini kaznena djela razlozi zbog kojih je porotni sud utvrdio da je bila ubojiva u vrijeme predmetnog događaja.

Prema mišljenju Suda, činjenica da su presudu o kazni sastavili profesionalni suci koji nisu prisustvovali vijećanju o pitanju krivnje nije mogla dovesti u pitanje vrijednost obrazloženja koje je dano podnositeljici odmah na kraju rasprave pred porotnim sudom. Iako su profesionalni suci sastavili presudu o kazni, oni su bili u mogućnosti dobiti očitovanja dvanaestorice članova porote, koji su štoviše sjedili pored njih za vrijeme odlučivanja o kazni. Naposljetku, profesionalni suci su i sami bili prisutni tijekom cijele sudske rasprave.

U pogledu podnositeljinih kritika da nedostaju konkretna obrazloženja u pogledu razlika u mišljenju porote i tri psihijatrijska vještaka koji su dostavili konačno izvješće, Sud je ponovio da su i dopuštenost dokaza i njihova procjena prvenstveno pitanje koje se treba regulirati nacionalnim pravom te da je bilo na nacionalnim sudovima da ocijene dokaze koji su izneseni pred njih. Osim činjenice da su sami vještaci umanjili značaj svojih nalaza navodeći da su ti nalazi samo „informirano mišljenje“, a ne i apsolutna znanstvena činjenica, Sud je već utvrdio da su izjave psihijatrijskih vještaka na suđenju pred Porotnim sudom činile samo jedan dio dokaza iznesenih pred porotom. Sama činjenica da porota nije posebno navela razloge zbog kojih je njihovo mišljenje različito od nalaza psihijatrijskih vještaka nije utjecala na sposobnost podnositeljica da razumije odluku o svojoj kaznenoj odgovornosti.

Zaključno, Sud je smatrao da je podnositeljica imala na raspolaganju dovoljno zaštitnih mjera koje su joj omogućile da shvati osuđujuću presudu kojom je proglašena krivom.

Stoga nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.